

tidig skulde Kjøbstæder, som hidtil have underholdt Betalingskoler eller Realskoler, kunne nedlægge eller indskrænke disse efter Byraadets Beslutning, medens Ordene: „med Kirke- og Undervisningsministeriets Samtykke“ bortfaldt. Saaledes som nu Forslaget foreligger fra det ærede Høretals Side, forekommer det mig derimod i den første Del at være ganske overflødig og i den sidste Del at være ganske urigtig. Den første Del er ganske overflødig, thi der har aldrig været eller kunnet være nogen Tvivl om, at Kjøbstæder, som underholdt Betalings- eller Realskoler, med Kirke- og Undervisningsministeriets Samtykke, kunne have disse, eftersom Forpligtelsen kun paahviler dem, fordi Ministeriets Approbation er meddelt paa den Skoleplan, hvori de have paataget sig Forpligtelsen, og det altsaa udtræver Ministeriets Samtykke til at forandre Skoleplanen. — Denne Del af Undringsforslaget er saaledes fuldkommen overflødig og gjør altsaa mere Skade end Nytte. Den sidste Del af Forslaget er ganske urigtig af to Grunde, nemlig først fordi der er citeret § 87 i Anordning af 29de Juli 1814 for Kjøbstæderne, i hvilken Paragraf der ikke med et eneste Ord tales om Forhielse af Skolepengene i Forbindelse med Fripladser i Betalingskolerne, men derimod staar i § 79 Skolepengene omtalte, og der staar tillige omtalt, hvilket Antal Fripladser der bør være i Betalingskolerne. Naar denne Anordning altsaa skulde citeres og citeres i Forbindelse dels med Skolepengene og dels med Fripladserne, saa maatte det være § 79, der var citeret, og ikke § 87, men det ærede Høretal i Udvalget har vist ogsaa ganske misforstaaet § 79 i Anordningen. Sagen er nemlig den, at der var to Grunde, hvorfor det blev befalet, at Fripladser skulde oprettes i Betalingskolerne, dels af den Grund, at Fripladserne skulde være en Erstatning for dem, der gennem Kommuneskatten maatte bidrage til Betalingskolernes Opretholdelse, uden at have Naad til at betale saadanne Skolepenge, at deres Børn selv kunde benytte dem, og dels af den Grund, at der naturligvis var Trang til at faae Børnene underviste paa en fylbigere Maade, end der kunde finde Sted gennem den da meget indskrænkede Undervisning i Friskolerne; men naar man nu gjør den Forandring, at, naar Skolepengene skulle forhøjes, saa skulle Fripladserne udvides til at udgjøre en Fjerdedel af Elevpladserne, saa paalægger man jo Kommunerne derved en meget betydelig Byrde, og naar man gjør dette samtidig med, at Skolepengene forhøjes, da gaar man jo i modsat Retning af, hvad der var Anordningens Mening, thi i samme Grad som Skolepengene forhøjes, i samme Grad bliver jo Kommunens Bidrag udenfor Skolepengene mindre, og i samme Grad bliver det altsaa et mindre Krav fra den helt uformuende Befolkning til gennem Fripladserne at fyldestgøres for de Skattebidrag, der ydes. Hvad vil det imidlertid sige, at man for-

langer, at samtidig med at Skolepengene forhøjes, skulle Fripladserne udvides til en Fjerdedel? Det vil sige, at i de større Kjøbstæder kan det nødvendiggjøre to eller tre nye Klassers Oprettelse i Betalingskolerne. Det kan dog ikke være Meningen med, at man samtidig med, at man paalægger Kjøbstæderne en saadan Byrde som den, Undervisningen i Friskoler vil medføre, da ogsaa vil lægge denne Byrde paa dem, og tvinger man Kommunerne til at forhøje Skolepengene, i den Grad, at Skolen kan bære sig selv, saa vil Skolen jo i og for sig ikke gjøre nogen Nytte, thi for den Pris vil man jo kunne faae sine Børn underviste i lærde Skoler, ja, i udmærkede private Skoler, o. s. v., og de Mænd, der saa skulle bidrage til denne Forhielse af Skolepengene for at opretholde Betalingskolerne, ville da komme i en altfor stor Skat, idet de baade komme til at bidrage næsten Alt, hvad denne Fjerdedel af Børnene koster i Betalingskolerne, og tillige komme til at betale Alt, hvad Friskolen koster. Jeg kan ikke forstaa, at det har været — jeg siger det i en god Mening — fuldkommen vel overveiet, naar dette Forslag er stillet, men jeg henholder mig til, hvad jeg allerede yttede ved anden Behandling af denne Sag, at det forekommer mig, at være Kjøbstadkommunernes utvilsomme Ret, at de paa Grund af de Byrder, der blive dem paalagte ifølge denne Lov, faae Tilladelse til især vigtigt at ordne deres Skolevæsen, som de bedst ville og kunne. Der er god Villie dertil, men bliver man ved gennem Paalæg fra oven at trykke Kjøbstadkommunerne til at gjøre saa det ene og saa det andet, da vil man ret snart tilintetgjøre den gode Villie, der nu er tilstede til at ordne Sagen. Jeg glemte maaske at tilføje, at naar jeg har foreslaaet forandret den Bestemmelse, der staar i Anordningen af 29 Juli 1814, hvori det hedder: at Fripladsernes Antal bør være mindst en Tiendedel, saa er dette slet for at gjøre en Indrømmelse, som jeg egentlig ikke erkjender, at der er stor Grund til, men som jeg dog, fordi jeg gjerne vil høre mig henimod Andres Meninger saa meget, som jeg kan, har ment at kunne forsvare. Hvorvidt Kommunen derefter vil indskrænke Fripladserne til $\frac{1}{10}$ eller gaa til $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{5}$ eller $\frac{1}{6}$ bør virkelig være overladt til Kommunen selv. Jeg beder derfor indstændig om, at det høie Thing vil forkaaste Udvalgets Høretals Undringsforslag til § 11 og antage det af mig stillede. Med Hensyn til de to Undringsforslag, jeg stillede til § 12, hvoraf det ene gaar ud paa, at Undervisningen om Sommeren for ældste Klasse skal ske i fem Dage om Ugen, mindst i to Timer hver af disse fem Dage, og det andet gaar ud paa at borttage den Ret til Fritagelse, som med Skolekommissionens Samtykke er indrømmet ældste Klasse saaledes, som Bestemmelsen nu indholdes i Lovforslaget, da har jeg saa ubørlig udtalt mig derved ved forrige Behandling, at jeg